

اتحادیه عرب از ناتوانی در «آزادسازی فلسطین» تا ممانعت از «حمله صدام به کویت»

سیاست‌های در پیش‌گرفته شده توسط اتحادیه عرب بیش از هر چیز به جای این‌که از جوشش‌های مردمی حمایت کند، در راستای مقابله با ملت‌های عربی بوده و ثابت می‌کند این سازمان به دلیل منافع برخی اعضا تاکنون نتوانسته است.

به گزارش آرآن نیوز: اتحادیه عرب، نخستین سازمان بین‌المللی است که بین کشورهای عربی-اسلامی در 1945 به ابتکار مصر تاسیس شد. طرح پیشنهادی مصر در اولین کنگره عربی توسط اعضای حاضر یعنی مصر، عربستان سعودی، عراق، سوریه، لبنان، یمن و اردن امضا و تایید شد و به‌زودی به تصویب مقامات داخلی این کشورها رسید.

* تشکیل اتحادیه عرب

قرارداد تشکیل اتحادیه عرب، الحاق سایر دول عرب را نیز به اتحادیه پیش‌بینی کرده بود، بدین ترتیب دیگر کشورهای عرب که بعد از جنگ جهانی دوم به استقلال رسیدند، یکی بعد از دیگری به اتحادیه پیوستند.

در حال حاضر اتحادیه عرب تمام کشورهای عرب (شامل 22 کشور از آسیا و آفریقا و سازمان آزادی‌بخش فلسطین) را دربرمی‌گیرد که عبارتند از: مصر، عراق، یمن، لیبی، مغرب، تونس، امارت، بحرین، قطر، عربستان، الجزایر، لبنان، موریتانی، اردن، جیبوتی، کومور، اریتره، سوریه، سومالی، سودان، عمان و فلسطین

* پیشینه

از همان ابتدا که در سال 1930 «نوری سعید» ایده اتحاد کشورهای عربی را مطرح کرد، «ابن سعود» به صورت رقیبی جدی در مقابل او عرض اندام کرد؛ حمایت انگلیس از ناسیونالیسم عربی، به اندیشه مزبور قوت بخشید. سپس مصر نیز به عنوان رقبای عراق و عربستان وارد جنبش سیاسی اعراب برای وحدت شد.

در واقع تشکیل اتحادیه عرب را می‌توان زاینده تجدید ناسیونالیسم ملت‌های عربی از یک‌سو و تایید دولت انگلستان در سال 1941 به وسیله «آنتونی ایدن»، وزیر خارجه وقت انگلیس از سوی دیگر تلقی کرد، به عبارت دیگر در فاصله دو جنگ جهانی، جنبش‌های آزادی‌بخشی در جهان عرب شکل گرفتند که در مرحله اول خواهان استقلال کشورهای عربی بودند و در مرحله دوم خواستار وحدت و تشکیل حکومت واحد عربی بودند، به همین دلیل انگلیس در فوریه 1943 موافقت ضمنی خود را با تشکیل چنین اتحادیه‌ای اعلام کرد و سرانجام در نشست اسکندریه در مصر با امضای «موافقتنامه اسکندریه» اتحادیه عرب شکل گرفت.

* اهداف شکل‌گیری

آزادی از سلطه بیگانگان و تحقق وحدت عربی مهمترین اهداف تشکیل اتحادیه عرب عنوان شده‌اند. در سال 1950 یک قرارداد دفاع متقابل شبیه قرارداد دفاعی آتلانتیک شمالی، نیز بین دولت‌های عضو اتحادیه به امضا رسید.

اتحادیه عرب با وجود آرمان‌های یاد شده، در عمل چندان موفق نبوده است. از بررسی عملکرد این اتحادیه آشکار می‌شود، این اتحادیه نه تنها نتوانست به وحدت دولت‌های عربی کمکی کند، بلکه در برخی موارد مانع وحدت بین آنها نیز شده که در این باره می‌توان به اتحاد کشورهای مصر، سوریه، لیبی و یمن اشاره کرد.

اختلاف‌های شدید موجود بین رژیم‌های حاکم بر اعضای اتحادیه و اهداف و منافع متضادشان در امور داخلی و سیاست خارجی، اتحادیه عرب را به سازمانی ناتوان و ضعیف تبدیل کرده است.

* آرمان‌های سیاسی اتحادیه

اتحادیه عرب با این هدف شکل گرفت تا از منافع کشورهای عربی دفاع کند، اما پیش از هر چیز باید تاکید کرد، اتحادیه عرب برای تحقق این هدف طرح سیاسی خاصی داشته که در «مقابله» و «ستیز» خلاصه می‌شود، اما این طرح از ابتدا موفقیتی در پی نداشته و نتوانسته به اعراب مقابل اسرائیل که در 1948 اعلام وجود کرده، کمکی کند و طرح دفاع مشترک اعضا نیز که در 1950 به تصویب رسید مثمر ثمر واقع نشد. چنانچه در قبال وقایع سال‌های 1956 (بحران سوئز)، جنگ 1967 و 1973 اعراب و اسرائیل نیز چندان راهگشا نبود و کاری از پیش نبرد. از لحاظ نظامی نیز اقدامات اتحادیه بسیار ناامید کننده بوده است.

* بحران‌های اتحادیه عرب

همچنین این اتحادیه به دلیل بحران‌های شدیدی که دامن‌گیر آن بوده، با مشکلاتی مواجه شده که موجب بروز شکاف‌هایی در آن شده است، مثلا کشورهای عضو این اتحادیه همواره به مصر و همچنین به موضع‌گیری‌های سیاسی متفاوت اردن از اتحادیه، به دیده‌ی تردید نگریسته‌اند. عراق نیز با اتحادیه به لحاظ عضویت در پیمان بغداد یا مسئله کویت اختلافات عمیقی داشته است. پس از انعقاد پیمان کمپ دیوید که بین کشورهای عرب شکافی عمیق بوجود آورد و مصر را از صف مقدم جبهه کارزار علیه اسرائیل جدا و او را در کنار این رژیم اشغالگر قرار داد. مقر اتحادیه عرب در 1977 از قاهره به تونس انتقال یافت و کشورهای عرب تصمیم گرفتند، مصر را از اتحادیه اخراج کنند، ولی مجدداً از سال 1983-1984 مصر به تدریج با کشورهای عرب روابطش را بهبود بخشید، طوری که مجدداً اواخر دهه 1980 به اتحادیه بازگشت و مقر اتحادیه نیز در 31 اکتبر 1990 به قاهره انتقال یافت.

* موانع همگرایی در اتحادیه عرب

زمینه‌های همگرایی در میان اعضا با موانعی نیز مانع تحکیم و تقویت این همگرایی در میان اعضای اتحادیه شده که مهمترین آن وجود رژیم‌های دیکتاتوری چون عربستان سعودی است، رژیمی که حتی قادر به درک مناسب منافع ملی خود نیست، چه رسد به این که قادر به گذار از مصالح ملی به سوی تصمیمات و منافع مشترک منطقه‌ای باشد.

این درحالی است که باید به این نکته نیز اشاره داشت که جغرافیای سیاسی جهان عرب از ساختار ناهمگونی برخوردار و در بسیاری از کشورهای آن هنوز حکومت مردمی شکل نگرفته و همین موضوع در کنار بیداری اسلامی موجب آغاز و شکل‌گیری موجی از انقلاب‌ها در منطقه شد.

در این میان اتحادیه عرب به جای اتخاذ موضعی قاطع و واحد در قبال این انقلاب‌ها و حمایت از حرکت‌ها و جنبش‌های مردمی به اعتراف بسیاری از صاحب‌نظران بین‌المللی به ابزار دست آمریکا، رژیم صهیونیستی تبدیل شده است.

علاوه بر این، ضعف و ناتوانی این اتحادیه در مقابل بحران‌های عربی و اسلامی همچون اشغال فلسطین، حمله صدام به کویت، اشغال عراق توسط آمریکا، تجزیه سودان به دو قسمت شمالی و جنوبی، حمله رژیم سعودی به یمن، شورش‌ها در سومالی و... نه تنها موجب واگرایی در بین اعضای این اتحادیه شده بلکه مشروعیت سیاسی را در نزد ملت‌های عرب از او گرفته است.

اگر اضافه کنیم به این موارد عدم حضور نماینده سوریه و همچنین نبود نماینده ملت یمن در این اتحادیه عمق شکاف‌ها و واگرایی‌های این اتحادیه بیش از پیش نمایان می‌شود. از همین روست که عمان همواره با سیاست‌های اتخاذی از سوی اتحادیه عرب زاویه داشته و این خود یکی نشانه‌های شکاف در درون این اتحادیه محسوب می‌شود.

* وابستگی به آمریکا و رژیم صهیونیستی

سیاست‌های در پیش گرفته شده توسط اتحادیه عرب بیش از هر چیز به جای این‌که از جوشش‌های مردمی حمایت کند، در راستای مقابله با ملت‌های عربی بوده، به گونه‌ای که در قبال اشغال بحرین و یمن از سوی سعودی‌های صهیونیست موضعی اتخاذ نکرد، اما در همین حال تصمیم به همراهی با آمریکا و هم‌پیمانانش در لیبی گرفت و از آن‌جا که کشورهای عربی حوزه خلیج فارس منابع مالی این اتحادیه را همواره تامین می‌کنند، حامی رژیم‌های دیکتاتور حاکم بر این کشورها و سیاست‌های آنها بوده است.

به همین دلیل اتحادیه عرب سازمانی فلج و وابسته به غرب و آمریکا است که رژیم آل سعود کاملاً بر آن مسلط است؛ اقدامات شتابزده اتحادیه عرب در زمان حمله ناتو به لیبی نشان داد که اتحادیه عرب در زمان حمله به لیبی به ابزاری مطیع در دست ناتو تبدیل شده و با واگذار کردن پرونده لیبی به شورای امنیت خود را مسخره خاص و عام کرده است، چه اگر غیر از این بود، حتما اقدامی در قبال ملت بحرین و یمن انجام می‌داد.

علاوه بر این درحالی‌که قرار بود، اتحادیه عرب نشست دوره‌ای خود را در فروردین 1390 در عراق برگزار کند، عربستان و دیگر کشورهای عرب حاشیه خلیج فارس با برگزاری این نشست در بغداد مخالفت کردند و فرصت رسیدگی به اوضاع حقوق بشر در بحرین را از بین بردند چرا که دولت عراق قصد داشت موضوع مظلومیت ملت بحرین را در نشست مطرح کردند.

* اتحادیه عرب و توطئه‌چینی علیه ملت‌های عربی

اتحادیه عرب، علیه ملت‌های عرب توطئه‌چینی می‌کند و واضح‌ترین دلیل این مدعا صدور بیانیه‌هایی در حمایت از رژیم آل خلیفه و توجیه اقدامات این رژیم برای حفظ امنیت خاندان حاکم بر این کشور است و درحالی‌که سازمان‌های بین‌المللی همانند اتحادیه اروپا، کمیساریای عالی حقوق بشر و دیگر سازمان‌های بین‌المللی موارد نقض حقوق بشر در این کشور را بررسی کردند، اتحادیه عرب به هیچ وجه اشاره‌ای به این جنایات نکرد. این سیاست به شکلی آشکار و عیان در قبال انقلاب یمن نیز در پیش گرفته شده و درحالی‌که تاکنون هیچ واکنشی به قتل عام‌های علی عبد الله صالح، دیکتاتور یمن در این کشور اشاره‌ای نکرده است، خود را دل‌نگران و بی‌قرار ناآرامی‌های سوریه نشان می‌دهد و برای بررسی اوضاع جاری در آن نشست‌های فوق‌العاده و بیانیه‌های متعدد صادر می‌کند که آخرین آن روز گذشته و با درخواست تعلیق عضویت سوریه در این اتحادیه همراه بود.

در واقع تصمیم وزیران خارجه کشورهای عربی درباره سوریه نشانه سلطه کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس بر این اتحادیه است و در این راستا "جاسم بن حمد" وزیر خارجه قطر که خدمات شایانی به صهیونیست‌ها کرده، نقش بسزایی در تصمیمات اتحادیه عرب داشته تا خود را به عنوان یک عضو برجسته اتحادیه عرب و تاثیرگذار در تصمیمات آن نشان دهد.

این اتحادیه در حالی 10 ژانویه (20 دیماه) نشست اضطراری خود به ریاست امارات را درباره حمله عده‌ای به سفارت عربستان در تهران برگزار نمود که فلسطین همچنان تحت اشغال رژیم اسراییل باقی است، بخش‌هایی از سرزمین‌های عربی همچنان در تصرف اسراییل است، ملت سوریه و عراق روزانه توسط گروه‌های تکفیری قتل عام می‌شوند، سودان همچنان به دو قسمت تقسیم شده است، لیبی با مصیبت چندپارگی و کشت و کشتار روبروست، نظام بحرین ملت خود را می‌کشد، شهروندان سعودی به دلیل اعتراض به وضعیت موجود گردن زده می‌شوند، ملت یمن زیر بمباران شبانه روزی جنگنده‌های سعودی و اماراتی است، سومالی دست خوش شورش‌های درونی است و....

منبع: فارس

